

Verksamhetsberättelse 2022

Biosfärområde Vindelälven-Juhtatahka ekonomisk förening

Länsstyrelsen
Västerbotten

Bevarar, utvecklar
och stödjer den
biologiska mångfalden i
Vindelälven-Juhtatahka
biosfärområde.

Havs
och Vatten
myndigheten

ARJEPLOGS
KOMMUN
ÄRJEPLOGE KOMMUNNA

SORSELE KOMMUN
SUORSÁN TJEÄLDDIE

LYCKSELE
KOMMUN
LICKSEJUN KOMMUNNA

Vindelns
Kommun

UMEÅ
KOMMUN

Vår vision är att inspirera oss själva och världen att leva hållbart. Vi gör det genom att vara en neutral arena där möjligheter ges att ta egna initiativ, lära nytt, nätverka och tillsammans arbeta för ett rikt liv längs hela Vindelälven.

Inledning

Verksamhetsberättelsen vänder sig i första hand till föreningens medlemmar, medarbetare och finansiärer, men även till övriga intressenter och aktörer. Verksamhetsberättelsen tillsammans med förvaltningsberättelsen ska ge en helhetsbild över Biosfärområde Vindelälven-Juhtatähkka ekonomiska förening med organisationsnummer 769638-5942. Mer om verksamheten finns att läsa på föreningens hemsida www.vindelalvenbiosfar.se. Verksamhetens ekonomiska berättelse hänvisas till separat bilaga.

Bakgrund

Vindelälven–Juhtatähkka är ett biosfärområde inom FN-organet Unescos världsomspännande biosfärprogram. Biosfärområdet utgör arena för samverkan mellan näringar, akademi, kommuner i området och andra myndigheter, organisationer och lokalbefolkning. Inom biosfärområdet framhålls den ekologiska hållbarheten som villkor för den fortsatta socio-kulturella och ekonomiska utvecklingen.

Syftet med föreningens arbete är att hela området ska fortsätta utvecklas som attraktiv plats att bedriva näring, som boendeplats, besöksmål och investeringsområde och därmed främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Vindelälven-Juhtatähkka biosfärområde ligger i Sverige och i Sápmi - det samiska urbefolkningens land och är en del av Arktis. Juhtatähkka betyder flyttled på umesamiska och markerar älvens betydelse för människor och djur.

Föreningen Biosfärområde Vindelälven-Juhtatähkka stödjer utvecklingsarbetet främst inom sex identifierade fokusområden: Mångfald av kulturella uttryck, Besöksnäring och friluftsliv för alla, Framgångsrik renskötsel, Fiske i levande sjöar, vattendrag och hav, Levande landskap samt Utveckling av lokalsamhället. Samtliga biosfärområden använder metoden IMPA, det vill säga att vara en Inspirationskälla, ha en Mäklare funktion att koppla samman olika parter, sprida goda exempel som utgör stöd i Processer samt ta rollen som neutral Arena där olika intressen kan mötas för att öka förståelsen för varandras ambitioner.

Styrelse

Styrelsen har en bred representation av ideell, offentlig och privat sektor och akademi. Vid årsstämman i Ammarnäs maj 2022 valdes nuvarande styrelse. Under året har styrelsen haft 3 sammanträden - 2 digitala och 1 fysisk träff. Under december månad på Skogs -och samemuseet i Lycksele hade föreningen en jullunch och avtackning för avgående styrelseledamöter och medarbetare. Styrelsen har haft följande sammansättning under verksamhetsåret:

Ordförande

Björn Jonsson, Länsstyrelsen Västerbotten

Ledamöter

Göran Jonsson, sameby (Ran sameby)
Kjell Öjeryd, fjällkommun (Sorsele kommun)
Oswald Jonsson, besöksnäring (Fjällhästen AB)
Kristina Nilsson, skogsbruk (Skogsstyrelsen)
Erik Alnersson, inlandsby (Rusksele)
Christer Nilsson, universitet (Umeå universitet/SLU)
Bertil Nygren, lantbruk (LRF)

Malin Lagervall//Rune Brandt kustkommun (Umeå Kommun)
Ola Jennersten, Världsnaturfonden (WWF)
Mathias Haglund, inlandskommun (Vindelns kommun)
Marja Skum, sameby (Gran sameby)
Lena Friberg, region (Region Västerbotten)
Sofia Marklund, fjällby (Laisälvens byar)
Joakim Ljadas, (TuRe)
Laila Granström (SNF)
Daniel Holmqvist, (Vindelälvens fiskeråd)

Suppleanter

Per-Anders Jonsson, Länsstyrelse (Länsstyrelsen Norrbotten)
Isak Utsi, fjällkommun (Arjeplog kommun)
Karin Fällman Stenlund, besöksnäring (Gold of Lappland)
Anders Nilsson, fiske (Vindelälven-Umeälvens fiskeråd)
Johan Oskarsson, skogsbruk (Sveaskog)
Ann-Christine Blind, fjällby Laisälvens byar)
Arne Lindström, lantbruk (LRF)
Bengt Kriström, universitet (SLU)
Anna Frej, kustkommun (Vännäs kommun)
Anders Forsberg, ideell förening (SNF)
Linda Berglund, världsnaturfonden (WWF)
Roland Sjögren, inlandskommun (Lycksele kommun)
Börje Stenlund, sameby (Malå sameby)
Annika Sandström, region (Region Västerbotten Turism)
Thomas Renfjell, sameby (Rans Sameby)
Wiebke Jahn, skogsby (Burträsk)
Lisa Jonsson, kustby (Vännforsbäck)

Styrelsens arbetsutskott

Styrelsens arbetsutskott har i snitt träffats en gång per månad. Ann-Kristine Vinka, koordinator för Biosfärområdet Vindelälven–Juhtatähkka är sammankallande och leder mötena. Några av arbetsutskottets uppgifter är att ta fram beslutsförslag och bereda ekonomisk redovisning till styrelsen. Arbetsutskottet har haft följande sammansättning under verksamhetsåret:

Björn Jonsson, länsstyrelse (Länsstyrelsen Västerbotten)
Göran Jonsson, sameby (Ran sameby)
Christer Nilsson, universitet (Umeå universitet/SLU)
Malin Lagervall (ersatt av Rune Brandt from oktober), kustkommun (Umeå Kommun)
Kjell Öjeryd, fjällkommun (Sorlese kommun)

Valberedning

Kajsa Berggren (Länsstyrelsen Västerbotten), sammankallande
Annika Nordenstam (Vännäs kommun)
Greger Jonsson (Lycksele kommun)
Malin Karlsson (Länsstyrelsen Västerbotten)

Revisorer

Stefan Hallberg (RevisorCompaniet), auktoriserad revisor

Revisorssuppleanter

Håkan Appelblad (Umeå universitet)
Christian Tegenfeld (Vindelälven-Umeälvens fiskeråd)

Medlemmar

Föreningen genomförde sin första fysiska årsstämma maj 2022 i Ammarnäs. Efter stämman bjöds det på lokalt event tillsammans med biosfärbassadörer, entreprenörer, föreningar och privatpersoner. Hållbar utveckling och ungdomars drivkrafter i biosfärområdet samt smaker ifrån Sápmi, Vindelälven och Vindelfjällen var den röda tråden i årsstämman.

Föreningens medlemsrekryteringen har främst skett med stöd av styrelseledamöterna och biosfärbassadörerna. Vid årets slut hade föreningen 35 medlemmar varav 29 nya medlemmar under 2022. Utöver det kan basfinansiärerna Arjeplog, Sorsele, Lycksele, Vindeln, Vännäs och Umeå kommun också ses som medlemmar tillsammans med Länsstyrelsen Västerbotten och Havs- och vattenmyndigheten. Övriga basfinansiärer är WWF som under många år stöttat kandidaturen men har under 2022 gått in med ett kärnstöd på 150 000 till föreningen. Tack till alla medlemmar och basfinansiärer och ett extra välkomnande och tack till WWF!

Kansli

Kansliet består av en heltidstjänst i form av en koordinator/verksamhetsledare där 75% av tiden har lagts i projekt, övrig tid i föreningen. Kansliets stöd under året har varit styrelsens arbetsutskott, en handlingsgrupp bestående av kommunala tjänstepersoner samt 20% projektsamordning. Handlingsgruppen fungerar som länk mellan biosfärområdet och kommunorganisationerna och medborgarna samt medverkar för att genomföra beslutade verksamhetsplanen. Utöver det bedrivs verksamheten genom projekt tillsammans med projektanställda som uppgått till 8 personer på lönelistan. I dessa projekt är koordinator/ verksamhetsledare delaktig i större eller mindre omfattning. Enstaka uppdrag på timmar har köpts. Kansliet har genomfört interna möten enligt verksamhetsplanen och påbörjat systematiskt arbetsmiljöarbete.

Från år 2021 till 2022 har verksamheten kraftigt ökat både i omsättning, medlemmar och i genomförda aktiviteter vilket är mycket positivt. Att bearbeta sponsorer samt skapa nya basfinansiärer i önskad omfattning har inte hunnits med då övervägande del av koordinator/verksamhetsledares tid upptagits i projekt.

Verksamheten

De övergripande målen för Biosfärområde Vindelälven-Juhtatähkka är att tillsammans utveckla, bevara och stödja den rika och unika naturen, kulturen samt människors livskvalitet i Vindelälven-Juhtatähkka så att alla kan leva, uppleva, utvecklas och må bra i såväl landsbygd som stad, idag och i framtiden. I arbetet tar föreningen stöd i värdegrunden: Vi värdesätter och respekterar människor och natur, vi samspelar och bjuder in, vi utforskar nya sätt varje dag och vi är viktiga i ett större sammanhang.

Verksamhetsplanen 2022 har utgått ifrån utvecklingsplanen som är baserat på Lima Action Plan – en global handlingsplan för alla biosfärområden. Under året har en stor del av biosfärområdets insatser genomförts genom projektet med samma namn som föreningen, "Biosfärområde Vindelälven-Juhtatähkka - ett modellområde för hållbar utveckling" samt projekt "Hållbar platsutveckling", men även genom andra aktiviteter, projekt samt kortare och längre samarbeten.

Delmål 1 – Ett välfungerande modellområde för hållbar utveckling

Biosfärområde Vindelälven-Juhtatahka är en organisation som arbetar med projekt och under året har föreningen tagit fram en projektpolicy. Projekt som arbetsform innebär att olika kompetenser samverkar för att nå väldefinierade mål inom en viss avgränsad tid och inom givna ramar. Projekt kopplade till Biosfärområde Vindelälven-Juhtatahka ska ha koppling till dess fokusområden och bidra till föreningens utvecklingsplan. Projekten utgör också en viktig plattform för behovsstyrd forskning som förenas med praktisk tillämpning samt medverkan i regionala, nationella och internationella nätverk.

2022 inleddes med ett 20 tal förfrågningar om projekt- och forskningssamarbeten som hanterades.

Kort projektbeskrivning av egna projekt

Projekt Biosfärområde Vindelälven- Juhtatahka- modellområde för hållbar utveckling - genomförde ett flertal aktiviteter i de sex fokusområdena. Projektet finansieras av Region Västerbotten.

- Koordinator/verksamhetsledare 25%
- Projektsamordnare 40 %
- Kommunikatör 50%, 2201–2209
- Projektmedarbetare cirka 40%

Projekt Hållbar platsutveckling i biosfärområde Vindelälven-Juhtatahka – genom samverkan skapa långsiktiga lösningar på strukturella och strategiska utmaningar kopplade till hållbar platsutveckling och besöksnäring i Biosfärområdet Vindelälven-Juhtatahka. Projektet som startade 220401 finansieras av Tillväxtverket

- Koordinator/verksamhetsledare 50%
- Projektsamordnare 40 %
- Processledare 65 %
- Kommunikatör 100%, 220701 - 1231

Projekt Digital karta över biosfärområdet - arbetat bland annat med att ta fram 4 hållbarhetskriterier och 100 besöksplatser i biosfärområdet. Finansieras av LONA – lokala naturvårdssatsningen, Länsstyrelsen Västerbotten

- Projektledare 50%

Kort projektbeskrivning av projekt i samverkan med andra

Superb - ett EU-projekt som biosfärområdet deltar i. Projektet ska samla och sprida kunskap om skoglig restaurering och ska bedriva aktiviteter i demoområden, utvärdera och samla kunskap för att kunna applicera det på stor skala i Europa.

Trees for me – utvecklar kompetens med fokus på snabbväxande lövträd för hållbart skogsbruk, material och energi i Sverige.

Förstudie Biosfärområdet med mat och naturupplevelser i fokus - genomförts av företaget Route Gastronomique. Målet är att öka förutsättningarna främst kopplat till närproducerade livsmedel, men också till exportmogna måltidsupplevelser och naturupplevelser.

FeedBacks - ett internationellt projekt en del av vilket forskar på ekosystemtjänster i Vindelälven-Juhtatahka. Forskningsprojektet kommer att modellera framtida scenarier över hur distributionen av ekosystemtjänster kan se ut på europeisk nivå

Projekt som fått stöd av Biosfärområde Vindelälven-Juhtatähkka

Under året har föreningen inte haft fria medel för att dela ut till mindre lokala utvecklingsprojekt.

Genomförda insatser

- arbetat med att utveckla en fungerande kommunal handlingsgrupp med fokus på biosfärområdet och dess sex kommuner
- Påbörjat dialog kring framtagandet av sex lokala biosfärråd som kan ses som en förlängning till lokalsamhället, biosfärföreningens styrelse och till det nationella biosfärrådet
- Fortsatt att utveckla en digital karta med 4 kriterier och 100 hållbara besöksmål.
- Tagit fram en projektpolicy samt arbetat med projektutveckling.
- Tagit fram riktlinjer till upphandling
- Initierat och drivit projektet Hållbar platsutveckling
- Varit samverkanspart i projekten Superb och involverat samebyarna
- Samverkat kring framtagande av projektet Smaka på Vindelälven - med fokus på lokal mat och kultur och hållbar besöksnäring
- Medverkat i erfarenhetsutbytesgrupper för hållbar utveckling – Region Västerbotten Turisms Hållbarhetsteam, Länsstyrelsen Västerbottens Gröna grupp och Vattenråd VRO 10/11 Ume/Vindelälven samt i Naturvårdsverkets Tankesmedja för friluftsliv och i Barentsregionen
- Samarbete med styrelseledamöter som är representanter för de i styrelsen ingående organisationerna.
- Dialogmöten med Mötesplats Sociala Innovationer, Arcum, Youth 2030, Ung Företagsamhet Västerbotten och Glesbygdsmedicinskt centrum
- Fysiskt och digitalt deltagande och informationsinsatser i biosfärområdets kanaler om lokala kulturevenemang – t ex Arjeplogs filmfestival, LittFORS – en inkluderande litteraturfestival längs Laisälven och Vindelälven, föreläsningar, digitala arrangemang
- Resa och dialog med WWF-projektet Hävdade marker
- Dialog med Skogs- och samemuseet
- Arrangerat och deltagit med aktiviteter i SEE- hållbarhetsveckan
- Arrangerat en dag med fokus på unga och platsens och områdets hållbara utveckling i Ammarnäs
- Kontinuerlig dialog med Naturskolan och stöd till framtagande av olika projekt – kopplat till pollinering och till lärande för hållbar utveckling i skolan
- Fortsatt dialog med Region Västerbotten ang hållbara kollektivtransporter längs väg 363
- Dialogarbete med fjällsamebyarna Ran och Gran om behovet av kommunikationsinsatser kopplat till renen och rennäringen
- Dialog med Rewilding Europe kopplat till initiativ om lavrika platser och flyttleder
- Lyft angelägna frågor kopplat till hållbar utveckling, fiske i levande sjöar, vattendrag och hav, rennäring, unga, landsbygdsfrågor under arbetet med Leader-strategierna för områdena Leader Lappland och i Leader Idériket Umråregionen.
- Träff med Röda utvecklingsgrupp om deras lokala initiativ längs väg 363
- Fortsatt dialog med Veärbmie- nätverket om revitalisering av samiska språk.
- Utbildningsinsats för kommunpolitiker och tjänstepersoner om renskötsel i Vindelälven-Juhtatähkka
- Föreläsning under samiska veckan om samiska språk i förskola och skola
- Utbildningsinsats för SLU-jägmästastudenter med fokus på markanvändning, konflikter och möjliga lösningar; renskötsel och dess förutsättningar; hållbar utveckling med lokala perspektiv
- 30 djupintervjuer samt en resa längs Laisälven anordnades under hösten i syfte att få mer kunskap om platsen
- Dagliga samtal och möten med människor efter älvdalen som på olika sätt engagerar och inspirerar till nya tankar och idéer
- Genomfört dialogträffar i biosfärkommunerna Arjeplog, Sorsele, Lycksele, Vännäs, Vindeln och Umeå.
- Deltagit i Landsbygdsforum i Lycksele

- Deltagit med frågeställning i Aimday
- Deltagit i Koalitionen för ungas samhällsengagemang
- Tillsammans med biosfärkommunerna skickat två LONA - ansökan för Landskapets berättelser, ett projekt som ska utveckla digitala kartan

Delmål 2 – Biosfärområdet som en del i det nationella och det internationella nätverket

Biosfärkansliet har genom året deltagit i ett nordiskt och flera nationella samarbeten. Genom projekt har Biosfärområdet Vindelälven-Juhtatahkka haft europeiska samarbeten.

Genomförda insatser

- Deltagit i nationella erfarenhetsmöten med projekt Hållbar platsutveckling
- Haft dialog med två finska biosfärområden, Norra Karelen och Skärgårdshavet och Nordhordland i Norge kopplat till ungas delaktighet i hållbar utveckling
- Tagit fram och skickat en filmhälsning till de finska biosfärområdena Norra Karelen som fyllde 30 år och Skärgårdshavet
- Vindelälven-Juhtatahkka deltog regelbundet i Biosfärrådet – ett forum för kunskap- och erfarenhetsutbyte för alla svenska biosfärområden.
- Deltagit i Ö-rådet, den årlig biosfärträffen, som hade fokus på tydligare samverkan mellan biosfärområdena, Unesco, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.
- Via doktorandarbete på Stockholm Resilience Centre deltagit i europeiska samarbetet FeedBaCks - Investigating the feedback between Biodiversity and Climate
- Genom Superb deltagit i ett europeiskt samarbete med fokus på skogsrestaurering
- Tillsammans med Biosfärområde Kristianstad Vattenrike, Umeå universitet och Lunds universitet anordnat och varit värd för den första nationella biosfärkonferensen - Mötesplats Biosfär

Delmål 3 – Goda externa samarbeten och långsiktig finansiering

Under året har Biosfärområde Vindelälven-Juhtatahkka bl a fått en Unesco professor och en Arktisk forskarskola har etablerats.

Genomförda insatser

- Professor Camilla Sandström, Chairholder of UNESCO chair on Biosphere Reserves as Labs for Inclusive Societal Transformation fått beviljad Unesco professur i samarbete med Biosfärområde Vindelälven-Juhtatahkka
- Arktisk forskarskola etablerat med stöd av Biosfärområde Vindelälven-Juhtatahkka
- Fått beviljade utvecklingsmedel av Aimday för samverkan mellan biosfärområdet och forskaren Kristina Sehlin McNiel
- Dialogträffar med gästprofessor Julian D. Olden kopplat till ekosystemtjänster
- Medverkat vid framtagandet av strategier för områdena Leader Lappland och i Leader Idrieket Umeåregionen
- Arbetat för att säkerställa organisatorisk kapacitet

Delmål 4 – Modern, öppen och transparent kommunikation, information och spridning av data

Kommunikationen ska leda till att människor ser nyttan med Vindelälven-Juhtatahkka som en neutral arena med möjlighet att ta egna initiativ, lära nytt, nätverka och tillsammans arbeta för hållbar utveckling. Under året har föreningen arbetat utifrån den stödjande strategin att inspirera, informera, involvera och arbeta för ökad dialog inom biosfärområdet.

Genomförda insatser

- Inspirerat genom spännande foton, filmer och olika berättelser som gör att man vill veta mer.
- Löpande informerat genom att hålla föredrag om biosfärområdet Vindelälven Juhtatähkka och om hållbar utveckling i området.
- Information har också skett via webb, verksamhetsplan, verksamhetsberättelse, presentationer och pressmeddelanden m.m.
- Dialoger genom exempelvis intervjuer, workshops, rundabordssamtal och paneldebatter med målsättningen att fler vill involvera och engagera sig i egna eller i andras aktiviteter och projekt.
- I det stora geografiska området är de digitala kanalerna viktiga i kombination med de fysiska mötena.
- Biosfärområde Vindelälven-Juhtatähkka arbetar med bred samverkan och kommunikation med både ideell, privat och offentlig sektor och i akademien
- Tagit fram en vision- och varumärkesplattform för föreningen. Föreningens vision är *Att inspirera oss själva och världen att leva hållbart.*
- Tagit fram även ett förslag till vision för platsen, dvs det geografiska biosfärområdet. Förslaget är *Ett rikt liv längs hela Vindelälven.*
- Arbetat med framtagande av kommunikationsstrategi
- Ökat antalet följare på Facebook sidan till 1937 och till 717 - på Instagram – 717, utan köpta annonser
- Påbörjat arbetet med att byta ut den äldre versionen av UNESCO logotypen samt hitta ruiner för att synliggöra samarbetspartners logotyper
- På samtliga presentationer och på tryckta broschyrer lyfter vi fram partners och egna logotyper
- Ställde ut på Vindeln Business Week som riktar sig mot skolungdomar
- Tagit fram och spridit en film om Vormsele Hemsjödsmässa
- Tagit fram en heltäckande och sex lokala filmer om biosfärområdet Vindelälven-Juhtatähkka
- Kommunicerat SEE- hållbarhetsveckan

Slutord

Föreningen har under året fått många förfrågningar om deltagande och samarbeten i olika regionala, nationella och internationella projekt och samverkansforum. Ett exempel på det breda intresset är den nationella Mötesplats Biosfär konferensen 2022 som framgångsrikt genomfördes i området. Ett annat är utnämningen av en Unesco professor i området. Det vittnar på ökat intresse för biosfärområdet som neutral arena för hållbar utveckling och samarbetspart för akademien.

Hållbar platsutveckling har varit och kommer att fortsätta att vara en väsentlig del av biosfärföreningens arbete - kopplat till samhällsomvandlingen och de utmaningar biosfärområdet, Sverige och världen står inför.

Det är alla parter i samverkan – människor, föreningar, företag, organisationer, myndigheter, stiftelser och akademi som tillsammans skapar och formar det hållbara livet i Biosfärområdet Vindelälven-Juhtatähkka.

Stort tack till alla medlemmar, finansiärer, samverkansparter och medarbetare som gjort detta arbete möjligt!

Ort

Datum

Underskrifter av alla i styrelsen

This documents contains 9 pages before this page
Dokumentet inneholder 9 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 9 sivua ennen tätä sivua
Dette dokument indeholder 9 sider før denne side

Detta dokument innehåller 9 sidor före denna sida

authority to sign
representative
custodial

asemavaltuus
nimenkirjoitusoikeus
huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt
firmateckningsrätt
förvaltare

autoritet til å signere
representant
foresatte/verge

myndighed til at underskrive
repræsentant
frihedsberøvende

This documents contains 10 pages before this page

Dokumentet inneholder 10 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 10 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 10 sider før denne side

Detta dokument innehåller 10 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende

SIGNATURES

ALLEKIRJOITUKSET

UNDERSKRIFTER

SIGNATURER

UNDERSKRIFTER

This documents contains 11 pages before this page

Dokumentet inneholder 11 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 11 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 11 sider før denne side

Detta dokument innehåller 11 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende